

**Gmina Sońsk, pow. ciechanowski
ul. Ciechanowska 20, 06-430 Sońsk**

INSTRUKCJA BEZPIECZEŃSTWA POŻAROWEGO

**dla budynku usługowo - mieszkalnego
w Sońsku przy ul. ul. Ciechanowskiej 21**

Podstawa prawna:
§ 6 rozporządzenia MSWiA
z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony
przeciwpożarowej budynków innych obiektów
budowlanych i terenów
(Dz. U. Nr 109, poz. 719)

ZATWIERDZAM:

**Marzena Ślubowska
Wójt Gminy Sońsk**

Sońsk – kwiecień 2015

KARTA AKTUALIZACJI INSTRUKCJI BEZPIECZEŃSTWA POŻAROWEGO

L.p.	Zakres aktualizacji	Aktualizacji dokońcał	Data	Podpis
1				

SPIS TREŚCI

	STR.
I. POSTANOWIENIA OGÓLNE	4
II. WARUNKI OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ, WYNIKAJĄCE Z PRZEZNACZENIA OBIEKTU ORAZ SPOSOBU JEGO UŻYTKOWANIA.	10
III. SPOSÓB PODDAWANIA PRZEGLĄDOM TECHNICZNYM I CZYNNOŚCIOM KONSERWACYJNYM ZASTOSOWANYCH W OBIEKCIE URZĄDZEŃ PRZECIWPOŻAROWYCH I GAŚNIC.	17
IV. SPOSOBY POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POŻARU I INNEGO ZAGROŻENIA.	24
V. SPOSOBY ZAZNAJAMIANIA UŻYTKOWNIKÓW OBIEKTU Z TREŚCIĄ PRZEDMIOTOWEJ INSTRUKCJI ORAZ Z PRZEPISAMI PRZECIWPOŻAROWYMI.	26
VI. SPOSOBY WYKONYWANIA PRAC NIEBEZPIECZNYCH POD WZGLĘDEM POŻAROWYM.	28

WYKAZ PODSTAWOWYCH PRZEPISÓW PRZECIWPOŻAROWYCH

ZAŁĄCZNIKI

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

Opracowanie stanowi realizację wymogu zawartego w § 6 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. nr 80, poz. 563). Zakres opracowania jest zgodny z obowiązującymi wytycznymi ujętymi w ww. rozporządzeniu.

Zobowiązanie najemców do przestrzegania zaleceń - wymogów zawartych w instrukcji pozwoli na zmniejszenie ryzyka powstania pożaru lub innego zagrożenia, a w przypadku jego powstania do ograniczenia skutków poprzez właściwą organizację i prowadzenie działań ratowniczych i ewakuacyjnych do czasu przybycia na miejsce jednostek Straży Pożarnej.

Do zapoznania się z instrukcją i przestrzegania jej ustaleń zobowiązani są najemcy oraz zatrudnione przez nich osoby bez względu na rodzaj wykonywanej pracy i zajmowane stanowisko. Przyjęcie do wiadomości postanowień instrukcji najemcy i ich pracownicy potwierdzają w oświadczeniu własnoręcznym podpisem.

Postanowienia instrukcji obowiązują również pracowników innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą lub wykonujących jakiegokolwiek prace na terenie budynku usługowo - mieszkalnego w Sońsku przy ul. Ciechanowskiej 21, którego właścicielem jest Gmina Sońsk. Umowa o powierzenie prac lub najem obiektu (lub jego części) musi zobowiązywać najemców do przestrzegania ustaleń wynikających z treści instrukcji.

Właściciel lub jego przedstawiciel ma prawo i obowiązek kontrolować najemców w zakresie realizacji ww. ustaleń i przestrzegania przez ich pracowników postanowień instrukcji.

Obowiązki i odpowiedzialność z zakresu ochrony przeciwpożarowej określone są w Ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (T.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229 z późniejszymi zmianami), która mówi między innymi, że:

Art. 1. Ochrona przeciwpożarowa polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem poprzez:

- 1) zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- 2) zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- 3) prowadzenie działań ratowniczych.

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) zapobieżeniu powstawania i rozprzestrzeniania się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia - rozumie się przez to:
  - a) zapewnienie koniecznych warunków ochrony technicznej nieruchomościom i ruchomościom,
  - b) tworzenie warunków organizacyjnych i formalnoprawnych zapewniających ochronę ludzi i mienia, a także przeciwdziałających powstawaniu lub minimalizujących skutki pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- 2) działaniach ratowniczych - rozumie się przez to każdą czynność podjętą w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, a także likwidację przyczyn powstania pożaru, wystąpienia klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- 3) innym miejscowym zagrożeniu - rozumie się przez to zdarzenie wynikające z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody nie będące pożarem ani klęską żywiołową stanowiące zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska, któremu zapobieżenie lub którego usunięcie skutków nie wymaga zastosowania nadzwyczajnych środków,

Osoba fizyczna, osoba prawna, organizacja lub instytucja korzystające ze środowiska, budynku, obiektu lub terenu są obowiązane zabezpieczyć je przed zagrożeniem pożarowym lub innym miejscowym zagrożeniem. Właściciel, zarządca lub użytkownik budynku, obiektu lub terenu, a także podmioty, ponoszą odpowiedzialność za naruszenie przepisów przeciwpożarowych, w trybie i na zasadach określonych w innych przepisach.

Odpowiedzialność za realizację obowiązków z zakresu ochrony przeciwpożarowej ponosi właściciel obiektu.

Właściciel obiektu zapewniając jego ochronę przeciwpożarową jest zobowiązany:

- 1) Przestrzegać przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych,
- 2) Wyposażyć budynek, obiekt budowlany lub teren w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice,
- 3) Zapewnić konserwację oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie,
- 4) Zapewnić osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub na terenie, bezpieczeństwo i możliwość ewakuacji,
- 5) Przygotować budynek, obiekt budowlany i teren do prowadzenia akcji ratowniczej,
- 6) Zapoznać pracowników z przepisami przeciwpożarowymi,

- 7) Ustalić sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

Wszystkie osoby zatrudnione w budynku usługowo – mieszkalnym tj.

- pracownicy Centrum Medyczne Gajda-Med filia w Sońsku prowadzącej działalność na piętrze budynku
- pracownicy Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej ANMED w Sońsku prowadzącej działalność na parterze budynku

ponoszą odpowiedzialność za stan zabezpieczenia przeciwpożarowego powierzonego im mienia, w szczególności obowiązane są:

1. Dbać o właściwy stan zabezpieczenia przeciwpożarowego oraz utrzymywać czystość i porządek w pomieszczeniach.
2. Usuwać usterki mogące być przyczyną pożaru lub informować o ich wystąpieniu przełożonego.
3. Po zakończeniu pracy dopilnować sprzątnięcia i zabezpieczenia pomieszczeń, wyłączenia spod napięcia wszystkich urządzeń elektrycznych i wygaszenia zbędnego oświetlenia.
4. Przestrzegać zasad właściwego przechowywania i stosowania materiałów łatwopalnych.
5. Przestrzegać zakazu palenia tytoniu i używania otwartego ognia na terenie obiektu.
6. Nie używać sprzętu gaśniczego do celów nie związanych z gaszeniem pożaru, dbać o właściwy stan i łatwość dostępu do niego.
7. Znać i przestrzegać:
  - przepisy przeciwpożarowe oraz uczestniczyć w szkoleniach,
  - postanowienia zawarte w Instrukcji,
  - sposoby alarmowania współpracowników i Państwowej Straży Pożarnej,
  - sposoby użycia podręcznego sprzętu gaśniczego,
  - zasady zachowania się podczas pożaru.

Wymieniony wcześniej obowiązek przestrzegania przeciwpożarowych wymagań budowlanych, instalacyjnych i technologicznych posiada szeroki zakres. Obejmuje fazę projektowania, wykonawstwa i eksploatacji budynku, obiektu lub urządzenia terenu. Podstawę prawną oprócz omawianej, stanowią ustawy:

- z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (J.t. Dz. U. z 2000 r. Nr 106, poz. 1126, z późniejszymi zmianami), która w art. 5 ust. 1 nakazuje projektować, budować, użytkować i utrzymywać zgodnie z przepisami, w tym techniczno-budowlanymi,

obowiązującymi Polskimi Normami oraz zasadami wiedzy technicznej, w sposób zapewniający m.in. bezpieczeństwo przeciwpożarowe,

- z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stanowiąc w art. 1 ust. 2 pkt. 5, iż w zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza wymagania „ (...) ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także potrzeb osób niepełnosprawnych (...)”.

Na podstawie tych trzech ustaw wydano rozporządzenia, które zawierają konkretne wymogi w zakresie ochrony przeciwpożarowej:

- Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów,
- Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie,
- Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie zakresu, trybu i zasad uzgadniania projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej.

Przestrzeganie ustawowych wymogów jest obowiązkiem podmiotów wymienionych w art. 4 ust.1 ustawy o ochronie przeciwpożarowej. W pkt. 2 omawianego przepisu, nałożony został na właściciela lub użytkownika obowiązek wyposażenia budynku, obiektu lub terenu w sprzęt pożarniczy i ratowniczy oraz środki gaśnicze, zgodnie z zasadami określonymi w odrębnych przepisach.

Szczegółowe zasady wyposażenia obiektów w sprzęt pożarniczy i ratowniczy oraz środki gaśnicze zawarte są w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

Kolejnym obowiązkiem właściciela, zarządcy lub użytkownika budynku, obiektu lub terenu jest zapewnienie osobom tam przebywającym bezpieczeństwo i możliwość ewakuacji w razie wystąpienia zagrożenia.

Przez „bezpieczeństwo” rozumieć należy stan eliminujący zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, uzyskiwany przez funkcjonowanie systemu norm prawnych i technicznych środków zabezpieczenia przed zagrożeniem.

Stan taki można np. osiągnąć poprzez stosowanie odpowiednich zakazów lub nakazów postępowania.

Zapewnienie możliwości ewakuacji jest przygotowaniem organizacyjnym i technicznym na wypadek nastąpienia pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia. W tym celu należy wziąć pod uwagę liczbę przebywających w budynku, obiekcie

lub na terenie osób, ich stan sprawności do takiej akcji (tzn. czy są to osoby w jakiś sposób przygotowane do ewakuacji, czy też zupełnie przypadkowe oraz ich stan psychofizyczny).

Stworzenie odpowiednich warunków ewakuacji będzie polegało w szczególności na:

1. Zapewnieniu dostatecznej ilości i szerokości wyjść ewakuacyjnych.
2. Zachowaniu dopuszczalnej długości, szerokości i wysokości przejść oraz dojść ewakuacyjnych.
3. Zapewnieniu bezpiecznej pożarowo obudowy i wydzielen dróg ewakuacyjnych oraz pomieszczeń.
4. Zabezpieczeniu przed zadymieniem wymienionych w przepisach techniczno - budowlanych dróg ewakuacyjnych, w tym: na stosowaniu urządzeń zapobiegających zadymieniu lub urządzeń i innych rozwiązań techniczno - budowlanych zapewniających usuwanie dymu.
5. Zapewnieniu oświetlenia awaryjnego (bezpieczeństwa i ewakuacyjnego) oraz przeszkodowego w obiektach, w których jest ono niezbędne do ewakuacji ludzi.
6. Zaniechaniu składowania materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej, służących ewakuacji.
7. Usunięciu z klatek schodowych wszystkich przedmiotów utrudniających ewakuację.
8. Zamykaniu drzwi ewakuacyjnych w sposób umożliwiający ich natychmiastowe użycie.
9. Umożliwieniu nieograniczonego dostępu do urządzeń przeciwpożarowych, urządzeń uruchamiających instalacje gaśnicze i sterujących takimi instalacjami, wyjść ewakuacyjnych, wyłączników i tablic rozdzielczych prądu elektrycznego oraz głównych zaworów gazu.

Ponadto istnieje obowiązek:

1. Umieszczania w miejscach widocznych wykazu telefonów alarmowych oraz instrukcji postępowania na wypadek pożaru,
2. Oznakowania, zgodnie z Polskimi Normami :
  - dróg ewakuacyjnych oraz pomieszczeń, w których w myśl przepisów techniczno-budowlanych wymagane są co najmniej dwa wyjścia ewakuacyjne, w sposób zapewniający dostarczenie informacji niezbędnych do ewakuacji,
  - miejsc usytuowania urządzeń przeciwpożarowych,
  - elementów sterujących urządzeniami przeciwpożarowymi,
  - lokalizacji przeciwpożarowych wyłączników prądu, głównych zaworów gazu oraz materiałów niebezpiecznych pożarowo,
  - pomieszczeń, w których występują materiały niebezpieczne pożarowo.

Przygotowanie budynku, obiektu czy terenu do prowadzenia akcji ratowniczej polega na zapewnieniu dróg dojazdowych i ewakuacyjnych, dostępu do hydrantów zewnętrznych i innych środków gaśniczych, wyposażenie obiektu w sprzęt ratowniczy i urządzenia gaśnicze itp.

Do obowiązków właściciela, najemcy lub użytkownika budynku, należy również zaznajomienie pracowników z przepisami przeciwpożarowymi. Obowiązek ten dotyczy osób, które zatrudniają chociażby jednego pracownika, przy czym, forma nawiązania stosunku pracy jest w tym przypadku obojętna. Ważne jest, aby osoba świadcząca pracę zapoznana została z najważniejszymi przepisami przeciwpożarowymi. Chodzi przede wszystkim o przepisy odnoszące się do danego stanowiska pracy.

II. WARUNKI OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ, WYNIKAJĄCE Z PRZEZNACZENIA OBIEKTU ORAZ SPOSOBU JEGO UŻYTKOWANIA.

Przedmiotem opracowania nie jest ocena stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego obiektu, ani przyjętych i zastosowanych rozwiązań technicznych.

Dane podstawowe o parametrach budynku:

Powierzchnia użytkowa parteru - część usługowa – 388,68 m²

Powierzchnia użytkowa piętra – część usługowa – 320,00 m²

Wysokość budynku – budynek niski (N) – do 12 m.

Liczba kondygnacji nadziemnych - 2, podziemnych – 1.

W części podziemnej zlokalizowana jest kotłownia na paliwo stałe

Parter przeznaczony na działalność usługową prowadzoną przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej

Piętro pierwsze przeznaczone na działalność usługową prowadzoną przez Centrum Medyczne Gajda-Med

Pozostała część budynku przeznaczona jest na cele mieszkalne.

Budynek wykonany w technologii tradycyjnej murowanej. Stropy żelbetowe, stropodach płaski. Schody wewnętrzne o konstrukcji żelbetowej.

Charakterystyka obiektu w zakresie warunków ochrony przeciwpożarowej:

W budynku występują:

- stałe materiały palne, przy spalaniu których występować będzie zjawisko spalania żarowego (meble, zasłony, wykładziny, drewnopochodne itp.)
- materiały w postaci stałej topiące się pod wpływem ciepła - tworzywa sztuczne
- niebezpieczne pożarowo w niewielkich ilościach, jak ciecze o temp. zapłonu do 55°C, itp.

Kategoria zagrożenia ludzi:

- Część usługowa - ZLIII.
- Część mieszkalna - ZLIV.
- Liczba osób w budynku - do 100.

Budynek wykonano w klasie C odporności pożarowej.

Elementy budowlane zastosowane do wykończenia wnętrz oraz stanowiących stały wystrój wewnętrzny wykonano z materiałów których produkty rozkładu termicznego nie są toksyczne lub intensywnie dymiące, o właściwościach trudno zapalnych, nie kapiących i nie odpadających pod wpływem działania ognia

Instalacje użytkowe.

Instalacja elektryczna.

Budynek nie jest wyposażony w przeciwpożarowy wyłącznik prądu. Odcięcie energii elektrycznej możliwe jest w szafce złącza kablowego umieszczonej na ścianie budynku.

Instalacja odgromowa.

Budynek chroniony instalacją odgromowa w wykonaniu podstawowym, to jest za pomocą zwodów poziomych niskich z wykorzystaniem naturalnych elementów przewodzących.

Wentylacja.

Wentylacja grawitacyjna w całym budynku.

Instalacja przeciwpożarowe.

Instalacja wodociągowa ppoż.

Na parterze budynku w strefie ZL III zastosowano hydrant wewnętrzny 52 z węzłem płaskoskładanym.

Zaopatrzenie w wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru.

Wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru zapewniają hydranty DN 80 usytuowane w odległości do 75 m od budynku.

Droga pożarowa.

Dojazd pożarowy zapewniony jest od ul. Ciechanowskiej przy której zlokalizowany jest budynek. Ponadto dojazd możliwy jest drogą o nawierzchni utwardzonej prowadzącą wzdłuż dłuższego boku budynku w kierunku kotłowni.

Elementy wystroju wnętrz powinny spełniać następujące wymagania:

1. Stosowanie materiałów łatwozapalnych jest zabronione. Ponadto produkty rozkładu termicznego materiałów stosowanych do wykończenia wnętrz nie powinny być bardzo toksyczne lub intensywnie dymiące.

2. Na drogach komunikacji ogólnej, służących celom ewakuacji zabronione jest stosowanie materiałów łatwo zapalnych, np. wykładzin podłogowych.
3. Okładziny sufitów i sufity podwieszane powinny być wykonane z materiałów niepalnych lub niezapalnych, nie kapiących i nie odpadających pod wpływem ognia czy podwyższonej temperatury.

Potencjalne źródła powstania pożaru i drogi jego rozprzestrzeniania.

Zagrożenie pożarowe obiektu należy rozpatrywać w kilku aspektach wynikających z funkcji wykorzystania obiektu.

- eksploatacja instalacji i urządzeń elektrycznych :
  - zwarcia instalacji wywołane jej przeciążeniem,
  - zwarcia w urządzeniach odbiorczych,
  - pozostawianie urządzeń elektrycznych w pobliżu materiałów palnych,
  - eksploatacja prowizorycznych instalacji,
  - niedostateczny stan techniczny instalacji i urządzeń odbiorczych,
  - brak okresowych badań instalacji i urządzeń odbiorczych, które takich badań wymagają,
  - uszkodzenia mechaniczne,
  - stosowanie niewłaściwych zabezpieczeń przeciążeniowych,
  - wykonywanie osłon na punkty świetlne z materiałów łatwopalnych.
- niewłaściwe i nieterminowe konserwowanie instalacji użytkowych występujących w budynku,
- brak należytej dbałości o stan techniczny urządzeń i instalacji przeciwpożarowych.

Zagrożenie pożarowe pomieszczeń użytkowanych w obiekcie:

- użytkowanie komputerów oraz aparatów i urządzeń zasilanych energią elektryczną wiąże się z możliwością zaistnienia zwarcia, awarii urządzenia oraz wystąpienia bardzo toksycznych dymów i produktów spalania, groźnych dla życia i zdrowia ludzi,
- możliwość przypadkowego zaproszenia ognia przez zatrudnionych pracowników,
- niewłaściwe prowadzenie prac pożarowo-niebezpiecznych z pominięciem obowiązujących zasad ich zabezpieczenia,
- nieostrożne używanie materiałów i substancji pożarowo - niebezpiecznych do czyszczenia i konserwacji powierzchni użytkowych oraz urządzeń technicznych.

Zagrożenie ludzi:

Z charakterystyki budowlanej obiektu wynika, że zarówno konstrukcja jak również elementy decydujące o warunkach ewakuacji spełniają aktualnie obowiązujące normy i przepisy przeciwpożarowe. Istniejące wyjścia ewakuacyjne stwarzają właściwe warunki ewakuacji ludzi na wypadek pożaru. Należy jednak uwzględnić sytuacje, w których może dojść do nagłego pogorszenia warunków ewakuacji. Może to mieć miejsce w następujących przypadkach:

- wystąpienia pożaru w porze wieczornej, któremu towarzyszy zanik oświetlenia podstawowego,
- wydzielania się w czasie pożaru toksycznych produktów spalania (np. tlenek węgla, związki chlorowcopochodne, itp.),
- wytwarzania się wysokich temperatur i związanej z tym wymiany gazowej, której towarzyszy duża ilość ciepła,
- ograniczone przez pożar warunki do poruszania się ludzi przebywających w obiekcie,
- nieracjonalne zachowanie się ludzi w sytuacjach skrajnych wywołanych nieoczekiwanym zaistnieniem zdarzenia. Wynikiem tego jest powstająca panika, która dezorganizuje racjonalne działanie człowieka i prowadzi do chaotycznego i nieprzemysłanego działania.

Możliwości (źródła) powstania pożaru.

Budynek usługowo - handlowo - mieszkalny jest obiektem, w którym występuje niewielka ilość materiałów palnych w postaci podatnej na zapalenie (akta, meble, wyposażenie wnętrza). Pożary w tego typu budynkach powstają najczęściej z następujących przyczyn:

1. Wad oraz awaryjnego stanu pracy instalacji i urządzeń elektrycznych:
  - niewłaściwego wykonania,
  - przeciążania poprzez włączanie dużej ilości odbiorników energii do jednego obwodu elektrycznego,
  - braku bieżącej i okresowej kontroli i konserwacji,
  - stosowania niewłaściwych urządzeń zabezpieczających,
  - niezachowania wymaganych odległości urządzeń ogrzewczych i żarowych źródeł światła od materiałów palnych,
  - stosowania prowizorycznych instalacji i urządzeń,
  - użytkowania odbiorników energii elektrycznej niezgodnie z zaleceniami producenta.

2. Używania otwartego ognia, np. prowadzenia prac remontowo – budowlanych polegających na spawaniu, cięciu, rozgrzewaniu substancji, malowaniu, klejeniu itp. z użyciem materiałów niebezpiecznych pożarowo.
3. Przechowywanie materiałów palnych w sąsiedztwie substancji posiadających skłonności do samonagrzewania.
4. Umyślnego podpalenia. bądź aktów terrorystycznych.

Możliwości rozprzestrzeniania się pożaru.

Budynek stanowi jedną strefę pożarową i nie jest wyposażony w techniczne zabezpieczenia przeciwpożarowe uniemożliwiające lub ograniczające rozprzestrzeniania się ognia i dymu w związku z tym nie istnieją bariery, które uniemożliwiają rozprzestrzenianie się ognia i dymów pożarowych. W przypadku zaistnienia pożaru wewnętrzny dymy i produkty spalania będą rozprzestrzeniały się w całym budynku.

Najbardziej rozprzestrzeniającymi ogień elementami są: palne elementy wystroju wewnątrz takie jak firany, zasłony, meble, otwory drzwiowe, wykładziny podłogowe i inne okładziny palne występujące na ścianach. Rozprzestrzenianie ognia może również następować poprzez otwory okienne i drzwiowe w ścianach zewnętrznych (dot. przenoszenia ognia na wyższe kondygnacje).

Istniejące uwarunkowania należy brać pod uwagę przy organizowaniu akcji ewakuacyjnej.

Zapobieganie możliwości powstania pożaru

Do podstawowych obowiązków wszystkich pracowników oraz osób prowadzących jakąkolwiek działalność na terenie obiektu należy zapobieganie możliwości powstania pożaru.

W tym celu konieczne jest przestrzeganie przepisów przeciwpożarowych, a w szczególności Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

Zgodnie z ww. przepisem w celu zapewnienia bezpiecznej eksploatacji obiektu, należy:

1. Zapewnić prawidłowe warunki ewakuacji ludzi, tj.:
  - oznakować zgodnie z PN-92/N-01256/02 drogi, wyjścia i kierunki ewakuacji (wg załącznika do instrukcji),

- utrzymywać drożność dróg ewakuacyjnych (nie ograniczać ich szerokości oraz zapewnić możliwość natychmiastowego otwarcia drzwi wyjść ewakuacyjnych).

Zasady oznakowania obiektu znakami ewakuacyjnymi przedstawiono w załączniku do instrukcji.

ZABRANIA SIĘ :

- składowania materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej służących celom ewakuacji,
  - ustawiania na korytarzach, klatkach schodowych i w przejściach jakichkolwiek przedmiotów utrudniających ewakuację,
  - zamykania drzwi ewakuacyjnych w sposób uniemożliwiający ich natychmiastowe użycie,
  - ograniczania dostępu do wyjść ewakuacyjnych.
2. Umieścić w widocznym miejscu instrukcje postępowania na wypadek powstania pożaru oraz wykaz telefonów alarmowych w miejscach najczęściej uczęszczanych przez osoby przebywające na terenie obiektu.
3. Oznakować zgodnie z Polską Normą PN-92/N-01256/01:
- miejsca ustawienia gaśnic,
  - miejsce lokalizacji hydrantu wewnętrznego

Zasady rozmieszczania sprzętu oraz oznakowanie miejsc jego umieszczenia przedstawiono w dalszej części opracowania oraz w załączniku do „Instrukcji..” .

UWAGA: Zabrania się ograniczania dostępu do urządzeń przeciwpożarowych, to jest gaśnic i hydrantu oraz wyłączników i tablic rozdzielczych prądu elektrycznego.

4. Instalacje i urządzenia techniczne należy użytkować i utrzymywać w stanie zgodnym z warunkami technicznymi i wymaganiami ustalonymi przez producenta, a w szczególności należy poddawać je okresowym przeglądom i konserwacji. Eksploatacja instalacji i urządzeń mogących być przyczyną pożaru jest zabroniona.

Zgodnie z przepisami Prawa Budowlanego oraz Polskimi Normami:

Raz w roku należy dokonywać:

- kontroli stanu technicznego przewodów wentylacyjnych.

Raz na 5 lat należy dokonywać:

- pomiarów instalacji elektrycznej w zakresie oporności izolacji przewodów roboczych,

Raz na 5 lat należy dokonywać:

- pomiarów instalacji odgromowej w zakresie oporności uziomów.

Powyższe czynności powinny wykonywać osoby posiadające wymagane kwalifikacje.

Stwierdzone nieprawidłowości należy bezzwłocznie usuwać.

5. Urządzenia elektryczne (grzewcze) ustawiać na podłożu niepalnym.
6. Na osłony punktów świetlnych stosować materiały niepalne lub trudno zapalne, jeżeli są umieszczane w odległości co najmniej 0,05 m od powierzchni żarówki.
7. Oprawy oświetleniowe oraz sprzęt instalacji elektrycznej instalować na podłożu niepalnym, jeżeli ich konstrukcja nie zabezpiecza podłoża przed zapaleniem.

III. SPOSÓB PODDAWANIA PRZEGLĄDOM TECHNICZNYM I CZYNNOŚCIOM KONSERWACYJNYM ZASTOSOWANYCH W OBIEKCIE URZĄDZEŃ PRZECIWPÓŻAROWYCH I GAŚNIC

Wewnętrzna przeciwpożarowa sieć wodociągowa.

Budynek wyposażono w wewnętrzną przeciwpożarową sieć wodociągową z hydrantem 52 (z wężem płaskoskładanym). Zasady eksploatacji tego rodzaju urządzeń przeciwpożarowych reguluje PN-EN-671-3. Przeglądy i konserwacja powinny być prowadzone przynajmniej raz w roku przez osobę kompetentną.

Podczas prowadzonych czynności wąż hydrantowy należy całkowicie rozwinąć, dokonać pomiaru ciśnienia i wydajności za pomocą odpowiedniego urządzenia, a serwisant powinien ponadto sprawdzić czy:

- a) urządzenie nie jest zastawione, nie uszkodzone i elementy nie są skorodowane lub przeciekające;
- b) instrukcje obsługi są czyste i czytelne;
- c) miejsce umieszczenia jest wyraźnie oznakowane;
- d) mocowania do ściany są odpowiednie do ich przeznaczenia i pewnie zamontowane;
- e) wąż na całej długości nie wykazuje oznak uszkodzeń, zniekształceń, zużycia czy pęknięć. Jeżeli wąż wykazuje jakieś uszkodzenia powinien być wymieniony na nowy lub poddany próbie ciśnieniowej na maksymalne ciśnienie robocze;
- f) zaciski lub taśmowanie węża jest prawidłowego typu i właściwie zaciśnięte;
- g) zwijadło węzowe obraca się lekko w obu kierunkach;
- h) dla wychylonego zwijadła węzowego, zwijadło węzowe obraca się łatwo i czy wychyla się o 180°;
- i) dla ręcznych zwijadeł, zawór odcinający jest właściwego typu i czy działa łatwo i prawidłowo;
- j) stan przewodów rurowych zasilających w wodę jest właściwy;
- k) szafka nie nosi ona oznak uszkodzenia i czy drzwiczki szafki łatwo się otwierają;

Jeżeli konieczne są poważniejsze naprawy, hydrant powinien być oznakowany „USZKODZONY” i kompetentna osoba powinna powiadomić o tym użytkownika/właściciela.

Co 5 lat wszystkie węże powinny być poddane próbie ciśnieniowej na maksymalne ciśnienie robocze instalacji.

Po przeglądzie i przeprowadzeniu niezbędnych pomiarów hydranty wewnętrzne powinny być oznakowane „SPRAWDZONE”. Osoby odpowiedzialne powinny przechowywać trwałe zapisy o wszystkich przeglądach, kontrolach i testach. Zapis taki powinien zawierać:

- datę (miesiąc i rok) przeglądu i testów;
- wyniki testów;
- wykaz i datę zainstalowania części zamiennych;
- dodatkowe testy do wykonania, jeśli są wymagane;
- datę (miesiąc i rok) następnego przeglądu i testów;
- wykaz wszystkich hydrantów wewnętrznych .

Gaśnice przenośne - proszkowe

Do działań na rzecz "utrzymania gaśnic w gotowości" należy zaliczyć:

- a) przegląd - tj. kontrola wykonywana przez użytkownika. Zaleca się wykonywanie regularnej kontroli wzrokowej , która powinna sprawdzić czy gaśnica:
  - znajduje się w miejscu do tego przeznaczonym,
  - jest nie zastawiona i ma czytelną instrukcję obsługi,
  - nie jest w sposób widoczny uszkodzona,
  - ma plomby i wskaźniki nieuszkodzone,
  - ciśnieniomierze w zakresie działania.
- b) konserwacja – tj. czynności wykonywane przez serwisanta. Należy między innymi wykonać i sprawdzić:
  - ogólny stan gaśnicy,
  - czytelność, kompletność i prawidłowość napisów,
  - stan węży i zabezpieczeń,
  - terminy przypadających kontroli zbiorników ciśnieniowych,
  - powłokę malarską,
  - elementy z tworzywa sztucznego, czy nie są uszkodzone,
  - ciężar lub objętość środka gaśniczego,
  - sprawdzić czy środek gaśniczy nadaje się do ponownego wykorzystania,
  - dokonać odpowiednich napisów,
  - sprawdzić uchwyt gaśnicy - czy nie jest uszkodzony i dobrze przytwierdzony.

Usterki stwierdzone podczas konserwacji należy usunąć, a uszkodzone elementy wymienić na takie same jakie były w dokumentacji.

Informacje dotyczące konserwacji powinny być umieszczone na etykiecie, która nie może zakrywać żadnych napisów producenta i powinna być rozpoznawalna.

Na etykiecie powinny być podane następujące informacje:

- rodzaj konserwacji (przeгляд, konserwacja, remont),
- nazwa i adres jednostki konserwującej,
- znak bezspornie identyfikujący osobę wykonującą usługę,
- data (rok, miesiąc) konserwacji.

Ogólne informacje o procesie spalania

Proces palenia może zaistnieć tylko wówczas, kiedy występują jednocześnie trzy podstawowe czynniki: materiał palny, tlen oraz źródło ciepła. W powietrzu występuje około 21% tlenu, co sprawia, że źródło ciepła o dostatecznej energii i temperaturze wyższej od temperatury zapalenia materiału palnego może zapoczątkować proces palenia się.

Podczas pożaru następuje wydzielania ciepła, światła i produktów spalania. Aby powstał pożar, a następnie rozwijał się proces spalania konieczne jest istnienie w odpowiedniej proporcji substancji palnej, tlenu (utleniacza) i źródła zapalenia. Wynika z tego jednoznacznie, że do przerywania istniejącego już procesu spalania konieczna jest zmiana proporcji składników procesu, co można osiągnąć przez:

1. Usunięcie materiału palnego lub uczynienie go niepalnym w lokalnie występujących warunkach (np. przez impregnacje ogniochronne),
2. Eliminowanie bodźca termicznego podtrzymującego proces spalania (np. chłodzenie układu palnego),
3. Odcięcie dostępu utleniacza (najczęściej powietrza) do miejsca pożaru.

Rozwój procesu spalania od miejsca zapłonu na dalszą powierzchnię (objętość) materiału palnego, a także inne materiały znajdujące się w sąsiedztwie źródła zapłonu, ma zasadnicze znaczenie przy wyborze metody zapobiegania pożarom, zwalczania ich oraz ograniczania strat i zniszczeń.

Wielkością charakterystyczną rozwoju procesu spalania jest szybkość spalania, która decyduje o charakterze i przebiegu zjawisk towarzyszących pożarowi. W przypadku większości „typowych” pożarów szybkość spalania jest mała, w związku z tym bardzo istotną sprawą jest szybkie podjęcie akcji gaśniczej bezpośrednio. Do działań tych niezbędny jest podręczny sprzęt gaśniczy oraz umiejętność jego poprawnego i skutecznego użycia.

Rozmieszczenie podręcznego sprzętu gaśniczego

Podręczny sprzęt gaśniczy przeznaczony jest do gaszenia pożarów w początkowej fazie ich rozwoju przez użytkowników budynku.

Zasady wyposażenia budynku usługowo – mieszkalnego (część usługowa) w gaśnice:

Budynek zaliczony do ZL III – zgodnie z rozp. MSWiA z dn. 7 czerwca 2010 r. na każde 100 m² powierzchni strefy pożarowej powinno przypadać 2 kg (lub 3 dm³) środka gaśniczego zawartego w gaśnicach.

W związku z układem funkcjonalnym i powierzchniami zajmowanymi przez poszczególne kondygnacje obiekt należy wyposażyć w co najmniej 4 gaśnice proszkowych 4 kg typu ABC zgodnie z załącznikiem do „Instrukcji”.

W tym jedna gaśnica powinna stanowić zabezpieczenie przeciwpożarowe kotłowni.

Przy rozmieszczaniu oraz ustalaniu rodzaju podręcznego sprzętu gaśniczego kierowano się następującymi zasadami:

1. Sprzęt umieszczono w miejscach łatwo dostępnych i widocznych, przy wejściach, przejściach i korytarzach, przy wyjściach na zewnątrz pomieszczeń, przy klatkach schodowych.
2. Oznakowano miejsca usytuowania sprzętu zgodnie z PN – 92 / N-01256 /01.
3. Do sprzętu zapewniono dostęp o szerokości co najmniej 1 m (w przypadku mocowania na ścianach zachowano wysokość mocowania nie wyższą niż 140 cm.)
4. Sprzęt należy umieścić w miejscach nie narażonych na uszkodzenia mechaniczne oraz działanie źródeł ciepła,
5. Odległość dojścia do sprzętu nie może przekraczać 30 m,

Przy doborze rodzaju środka gaśniczego wzięto pod uwagę następujące zasady:

do gaszenia pożarów grupy **A** (w których występuje zjawisko spalania żarowego, np. drewna, papieru, tkanin) stosuje się gaśnice pływowe, pianowe lub proszkowe ABC,

do gaszenia pożarów grupy **B** (cieczy palnych i substancji stałych, topiących się, np. benzyn alkoholi, olejów, tłuszczów, lakierów) stosuje się gaśnice pianowe, śniegowe lub proszkowe,

do gaszenia pożarów grupy **C** (gazów palnych, np. propanu, gazu ziemnego) stosuje się zamiennie gaśnice proszkowe lub śniegowe,

Obiekt został wyposażony w gaśnice proszkowe, posiadające aktualne świadectwo dopuszczenia do stosowania w ochronie przeciwpożarowej, wydane przez Centrum Naukowo Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej w Józefowie.

ZASADY UŻYCIA GAŚNIC PROSZKOWYCH

Gaśnice proszkowe cechuje wysoka skuteczność gaśnicza proszków, opierająca się przede wszystkim na ich działaniu inhibitującym (przerywającym) proces palenia, będącym reakcją chemiczną. Proszki grupy ABC przeznaczone są do gaszenia pożarów materiałów stałych, cieczy i gazów palnych oraz urządzeń elektrycznych pod napięciem. Gaśnice i agregaty proszkowe stosuje się przede wszystkim tam, gdzie zachodzi obawa uszkodzenia materiałów i urządzeń szczególnie cennych, które przy stosowaniu innych środków gaśniczych, a zwłaszcza wody i piany mogą ulec zniszczeniu.

W celu użycia gaśnicy proszkowej należy wyciągnąć zawleczkę, nacisnąć dźwignię zaworu; skierować strumień środka gaśniczego do ogniska pożaru. Strumień proszku należy kierować bezpośrednio na płomień.

Typy gaśnic (3)

Gaśnice proszkowe. Agregaty proszkowe

ZALETY

- nietoksyczność, neutralność
- duża zdolność penetracji ognia, chłodzenie i tworzenie warstwy izolacyjnej przed ogniem
- możliwość gaszenia urządzeń elektrycznych
- proszki fosforanowe posiadają zwiększoną odporność na wilgoć, wstrząsy i gaszą pożary grupy A
- gasi skutecznie pożary gazów

ZASTOSOWANIE

- proszki fosforanowe gaszą pożary grupy A, B, C
- proszki węglanowe gaszą pożary grupy B, C
- urządzenia elektryczne pod napięciem do 1 kV
- pożary grup D (proszek D)

PRZECIWSKAZANIA

- nie powinno się gasić:
  - części ruchomych maszyn
  - komputerów i sprzętu elektronicznego

DZIAŁANIE

- wyciągnąć zawleczkę bezpieczeństwa
- nacisnąć dźwignię
- uwolniony proszek i jego wydajność kontroluje się zaworem

Terminarz prowadzenia przeglądów, kontroli i konserwacji urządzeń przeciwpożarowych.

Lp.	Rodzaj czynności	Termin	Uwagi
1.	Konserwacja i przeglądy gaśnic.	co najmniej 1 raz w roku	Częściej jeśli takie są zalecenia
2.	Badania hydrantów wewnętrznych, w tym pomiar ciśnienia i wydajności.	co najmniej 1 raz w roku	
3	Próba ciśnieniowa sieci wodociągowej i węży stanowiących wyposażenie hydrantów wewnętrznych wg Polskiej Normy.	co 5 lat	

IV. SPOSOBY POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POŻARU I INNEGO ZAGROŻENIA

Warunki ewakuacji

1. Prowadzenie akcji gaśniczej oraz wielkość strat spowodowanych przez pożar w dużym stopniu zależy od czasu jaki upłynie od chwili powstania pożaru do czasu jego zauważenia a następnie natychmiastowego przystąpienia do likwidacji.
  - osoba, która powzięła jako pierwsza informację o tym fakcie jest zobowiązana do natychmiastowego powiadomienia bezpośredniego przełożonego oraz innych pracowników oraz wszcząć alarm pożarowy.
  - pracownik, który stwierdził powstanie pożaru, a nie mógł go ugasić w zarodku, zobowiązany jest natychmiast powiadomić o tym wszystkie osoby przebywające w pobliżu.
2. Podczas akcji zmierzającej do likwidacji powstałego pożaru należy postępować wg poniższych zasad:
  - przeprowadzić ewakuację ludzi,
  - w miarę możliwości odciąć drogi rozprzestrzeniania się pożaru poprzez pozamykanie drzwi i okien, a tym samym odcięcie dopływu tlenu z powietrza,
  - usunąć przedmioty palne z najbliższego otoczenia pożaru,
  - wchodząc do pomieszczeń objętych pożarem postępować ostrożnie aby uchronić się przed ewentualnym poparzeniem przez ogień,
  - podchodząc do ogniska pożaru kierować środek gaśniczy na źródło ognia,
  - należy obserwować najbliższe pomieszczenia aby nie nastąpił przerzut pożaru,
  - gasząc ogień środkami gaśniczymi podawać z głównego kierunku, czyli od strony z której pożar się rozprzestrzenił,
  - w czasie prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych pamiętać należy o drodze odwrotu,
  - należy gasić ognisko pożaru z poziomu wyższego lub równego a nie niższego,
  - nie stosować wody do gaszenia palących się materiałów, które w zetknięciu z wodą wchodzi w reakcje chemiczne oraz instalacji elektrycznych pod napięciem.

3. Akcją ratowniczo-gaśniczą do czasu przybycia jednostek straży pożarnej kierują osoby wynajmujące lokale w budynku, w zakresie ewakuacji pacjentów korzystających z ich usług.
4. Każdy przystępujący do akcji ratowniczo-gaśniczej powinien pamiętać o następujących zasadach:
  - w pierwszej kolejności należy przeprowadzić ewakuację ludzi i udzielić pomocy poszkodowanym,
  - wyłączyć dopływ prądu elektrycznego i odciąć dopływ gazu do budynku, przestrzegać zakazu używania wody do gaszenia instalacji i urządzeń elektrycznych znajdujących się pod napięciem,
  - dążyć do usunięcia z zasięgu ognia wszelkich materiałów palnych,
  - nie otwierać bez uzasadnionej potrzeby drzwi i okien do pomieszczeń, w których powstał pożar, gdyż dopływ tlenu sprzyja rozprzestrzenianiu się ognia,
  - w sposób zdecydowany z zachowaniem podstawowych zasad bezpieczeństwa użyć podręcznego sprzętu gaśniczego, co umożliwi ugaszenie pożaru w zarodku.
5. Wszystkie osoby przebywające w obiekcie po przybyciu jednostek ratowniczych mają obowiązek podporządkowania się poleceniom wydawanym przez dowódcę akcji.
6. Po przybyciu straży pożarnej, osoba dotychczas kierująca działaniami ratowniczo-gaśniczymi obowiązana jest poinformować dowódcę o stanie zagrożenia i wydanych zarządzeniach.
7. Ewakuację mienia należy przeprowadzać wtedy, gdy jest ono bezpośrednio zagrożone i nie można go w inny sposób uratować, bądź, gdy jego obecność w budynku utrudnia dostęp do miejsca pożaru lub ułatwia rozprzestrzenianie się ognia. Decyzję o ewakuacji mienia podejmuje kierownik akcji ratowniczej. Ewakuowane mienie powinno być przemieszczane w wyznaczone miejsce i odpowiednio nadzorowane.

Zabezpieczenie miejsca po pożarze

Osoba odpowiedzialna za funkcjonowanie obiektu:

- a) zabezpiecza miejsce pożaru i wystawia posterunek, w celu zapobieżenia powstania pożaru wtórnego,
- b) przystępuje do uporządkowania pogorzeliska dopiero po zakończeniu czynności dochodzeniowych Policji, firmy ubezpieczeniowej lub komisji zwołanej dla ustalenia okoliczności i przyczyny powstania i rozprzestrzeniania się pożaru.

V. SPOSOBY ZAZNAJAMIANIA UŻYTKOWNIKÓW OBIEKTU Z TREŚCIĄ PRZEDMIOTOWEJ INSTRUKCJI ORAZ Z PRZEPISAMI PRZECIWOŻAROWYMI

Aby zapewnić stałą możliwość zapoznawania się pracowników i użytkowników obiektu, z informacjami i pouczeniami o zasadach bezpieczeństwa pożarowego, należy sporządzić „Instrukcję postępowania na wypadek pożaru” i umieścić w widocznych miejscach (np. przy wyjściach ewakuacyjnych, na korytarzach, w szatniach i pomieszczeniach socjalnych).

Cel i zakres szkolenia pracowników

Zaznajamianie pracowników z przepisami przeciwpożarowymi należy realizować w formie szkoleń, których celem jest zapoznanie z postanowieniami „Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego”. Obowiązkiem każdego pracownika jest uczestnictwo w szkoleniu.

Z postanowieniami „Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego” powinny zapoznać się wszystkie osoby zatrudnione w obiekcie.

Zagadnienia dotyczące warunków i sposobów bezpiecznej ewakuacji ludzi z budynku, powinny być uwzględnione w programach szkolenia.

Organizacja szkolenia przeciwpożarowego.

Zgodnie z art. 6 ustawy o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 roku (Dz. U. Nr. 81, poz. 351 z późn. zm.) obowiązek organizowania szkolenia spoczywa na kierowniku jednostki organizacyjnej. Szkolenie powinno być organizowane nie rzadziej niż raz na 5 lat.

Szkolenie podstawowe z zakresu ochrony przeciwpożarowej powinna przeprowadzić uprawniona osoba.

Podstawowym celem szkolenia jest zapoznanie pracowników z występującymi zagrożeniami, oraz zasadami postępowania w przypadku pożaru, a w szczególności:

- dokładne poznanie zasad bezpieczeństwa przeciwpożarowego na danym stanowisku pracy,
- nabycie umiejętności obsługi sprzętu i urządzeń ppoż.,
- zachowanie się w czasie pożaru oraz umiejętność prowadzenia zorganizowanej ewakuacji ludzi i mienia,
- poznanie podstawowych zasad gaszenia pożaru w zarodku,

- poznanie podstawowych zasad ewakuacji ludzi.

Każdego pracownika obowiązuje szkolenie wstępne, które przechodzi przed przystąpieniem do pracy oraz szkolenie podstawowe. Obydwie formy szkolenia należy w sposób wyraźny zaewidencjonować.

Formy szkolenia.

a) szkolenie wstępne - czas trwania 30 minut.

Tematyka :

- zagrożenie pożarowe występujące na stanowisku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem urządzeń, instalacji oraz mediów łatwopalnych,
- zakazy i nakazy w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- zasady alarmowania straży pożarnej,
- obsługa podręcznego sprzętu gaśniczego oraz znajomość rozmieszczenia urządzeń przeciwpożarowych, głównych wyłączników prądu, gazu, itp.
- zasady gaszenia pożarów w zarodku.

b) szkolenie podstawowe - czas trwania 4 x 45 minut.

Tematyka :

- zagrożenie pożarowe związane z funkcją obiektu, przyczyny powstawania i rozprzestrzeniania się pożarów oraz czynniki mające na to wpływ,
- obowiązujące przepisy o ochronie przeciwpożarowej dotyczące zabezpieczenia budynków, instalacji i przygotowania obiektów do działań ratowniczych,
- zadania i obowiązki pracowników w razie powstania pożaru (zasady gaszenia, alarmowania, prowadzenia ewakuacji),
- praktyczne użycie podręcznego sprzętu gaśniczego oraz właściwości środków gaśniczych.

Przeprowadzenie szkolenia przeciwpożarowego powinno być udokumentowane, zaświadczenia należy przechowywać w aktach osobowych pracowników.

VI. SPOSOBY WYKONYWANIA PRAC NIEBEZPIECZNYCH POD WZGLĘDEM POŻAROWYM

Zgodnie z ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej oraz rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. nr 109, poz. 719), wprowadza się instrukcję zabezpieczenia prac niebezpiecznych pożarowo obowiązującą w budynku usługowo - mieszkalnym.

1. Instrukcja określa obowiązki i odpowiedzialność pracowników za zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego przy wykonywaniu prac pożarowo-niebezpiecznych.
2. Pod pojęciem prac pożarowo-niebezpiecznych rozumie się wszelkie prace, nie przewidziane normalnym tokiem pracy lub prowadzone poza wyznaczonymi do tego celu miejscami, jak:
  - prace remontowo - budowlane związane z użyciem ognia otwartego, prowadzone wewnątrz obiektu, na przyległym do niego terenie, w sąsiedztwie składowanych materiałów palnych lub palnych elementów konstrukcyjnych budynku,
  - prace związane ze stosowaniem gazów, cieczy i pyłów palnych,
  - prace prowadzone w strefach zagrożonych wybuchem (np. pomieszczeniach, w których prowadzone były wcześniej prace z użyciem gazów, cieczy lub pyłów palnych).

Do prac takich zaliczyć należy w szczególności :

- wszelkie prace z otwartym ogniem, np.:
  - spawanie, cięcie gazowe i elektryczne,
  - podgrzewanie instalacji, urządzeń i zaworów,
  - podgrzewanie materiałów izolacyjnych,
  - używanie materiałów pirotechnicznych,

- wszelkie prace związane ze stosowaniem cieczy, gazów i pyłów, przy których mogą powstawać mieszaniny wybuchowe, np.:
    - przygotowanie do stosowania gazów, cieczy i pyłów,
    - stosowanie cieczy do malowania, lakierowania, klejenia, mycia, nasycania,
3. Do przestrzegania postanowień instrukcji zobowiązani są wszyscy pracownicy uczestniczący bezpośrednio lub pośrednio w wykonywaniu prac niebezpiecznych pożarowo oraz pracownicy nadzorujący przebieg tych prac (w tym również pracownicy firm).
  4. Osoba odpowiedzialna za utrzymanie techniczne obiektu (przedstawiciel Właściciela obiektu) zapoznaje wykonujących i nadzorujących prace z postanowieniami Instrukcji. Szczegółowe postanowienia zawiera się w umowach na wykonanie prac niebezpiecznych pożarowo.

Zasady organizacyjne przy ustalaniu zabezpieczeń przeciwpożarowych prac niebezpiecznych pożarowo.

1. Prace niebezpieczne pożarowo mogą być wykonywane na terenie obiektu pod warunkiem spełnienia wymagań z zakresu ochrony przeciwpożarowej, obowiązujących przed, w trakcie ich wykonywania oraz po zakończeniu prac.
2. Wymagania, o których mowa poniżej ustalane są komisyjnie, każdorazowo przed rozpoczęciem prac, w oparciu o postanowienia niniejszej instrukcji oraz przepisów szczegółowych obowiązujących w przedmiotowej sprawie.
3. Zasady działania komisji, o której mowa w pkt. 2:
  - a) skład osobowy komisji stanowią:
    - Przedstawiciel Właściciela obiektu - Przewodniczący,
    - Osoba prowadząca prace - Członek
    - Kierownik (właściciel) grupy (firmy) wykonującej prace - Członek,
  - b) prace komisji organizuje przewodniczący,
  - c) komisja ze swoich prac sporządza „Protokół zabezpieczenia przeciwpożarowego prac niebezpiecznych pożarowo” wg załączonego wzoru po wykonaniu zabezpieczeń

określonych w ww. protokóle, Przewodniczący wydaje grupie (firmie) pisemne zezwolenie na rozpoczęcie prac wg wzoru.

d) do obowiązku Przewodniczącego należy zorganizowanie i zapewnienie dozoru rejonu prac, zgodnie z ustaleniami zawartymi w „Protokóle zabezpieczenia prac niebezpiecznych pożarowo”.

4. Po zakończeniu prac całość dokumentów przechowuje się w aktach.

Wytyczne zabezpieczenia prac niebezpiecznych pożarowo.

1. Niedopuszczalne jest jednoczesne prowadzenie prac niebezpiecznych pożarowo jak spawanie, cięcie mechaniczne lub szlifowanie powodujące iskrzenie itp., w pomieszczeniach, w których (lub sąsiadujących z nimi) wykonywane są prace z zastosowaniem materiałów palnych, polegające w szczególności na:

- klejeniu, malowaniu lub myciu z zastosowaniem rozcieńczalników łatwo zapalnych,
- szlifowaniu (np. cyklinowaniu) powierzchni wykonanych z materiałów łatwo zapalnych,
- zakładaniu palnych izolacji oraz prowadzeniu robót wykończeniowych przy zastosowaniu materiałów palnych,
- montowaniu wyposażenia wewnątrz wykonanego z materiałów palnych.

2. Przygotowanie budynku i pomieszczeń do prowadzenia prac niebezpiecznych pożarowo polega na:

- oczyszczeniu pomieszczeń lub miejsc, gdzie będą wykonywane prace z wszelkich palnych materiałów i zanieczyszczeń,
- odsunięciu na bezpieczną odległość od miejsca prowadzenia prac wszelkich przedmiotów palnych i niepalnych w opakowaniach palnych,
- zabezpieczenia przed działaniem, np. odprysków spawalniczych materiałów, których usunięcie na bezpieczną odległość nie jest możliwe, poprzez osłonięcie ich, np. arkuszami blachy, płytami gipsowymi itp.,
- sprawdzeniu, czy znajdujące się w sąsiednich pomieszczeniach materiały lub przedmioty podatne na zapalenie wskutek przewodnictwa cieplnego bądź rozprysków spawalniczych nie wymagają zastosowania lokalnych zabezpieczeń,
- uszczelnieniu materiałami niepalnymi wszelkich przelotowych otworów instalacyjnych, kablowych, wentylacyjnych itp. znajdujących się w pobliżu miejsca prowadzenia prac,
- zabezpieczeniu przed rozpryskami spawalniczymi lub uszkodzeniami mechanicznymi kabli, przewodów elektrycznych oraz instalacji z palną izolacją, o ile znajdują się w zasięgu zagrożenia spowodowanego pracami niebezpiecznymi pożarowo,

- sprawdzeniu, czy w miejscu planowanych prac lub w pomieszczeniach sąsiednich nie prowadzono w ostatnim czasie prac malarskich lub innych, przy użyciu substancji łatwo zapalnych,
  - przygotowaniu w miejscu dokonywania prac m.in.:
    - napełnionych wodą metalowych pojemników na rozgrzane odpadki, np. drutu spawalniczego, końcówki elektrod itp.,
    - materiałów osłonowych i izolacyjnych niezbędnych do zabezpieczenia toku prac,
    - podręcznego sprzętu gaśniczego,
    - zapewnieniu stałej drożności wyjść ewakuacyjnych z miejsca prowadzenia prac niebezpiecznych pożarowo.
3. Przy wykonywaniu prac niebezpiecznych pożarowo przy użyciu cieczy, gazów i pyłów mogących tworzyć z powietrzem mieszaniny wybuchowe należy przestrzegać następujących zasad:
- dążyć do zmniejszania lub eliminacji stref zagrożonych wybuchem poprzez wentylowanie (mechaniczne, grawitacyjne) lub przewietrzanie pomieszczeń,
  - na stanowiskach pracy mogą znajdować się stosowane tam ciecze, gazy i pyły palne w ilości niezbędnej do prowadzenia prac, z zapasem umożliwiającym utrzymywanie ciągłości pracy,
  - zapas substancji znajdującej się na stanowisku pracy powinien być przechowywany w niepalnych (lub innych dopuszczonych), szczelnych opakowaniach,
  - pozostawienie opróżnionych opakowań na stanowisku pracy jest zabronione,
  - po zakończeniu prac, wszystkie naczynia i pojemniki należy szczelnie zamknąć lub zabezpieczyć w inny sposób przed emisją do otoczenia znajdujących się w nich substancji, tworzących z powietrzem mieszaniny wybuchowe,
  - ciecze, gazy i pyły oraz ich pozostałości nie powinny zalegać na urządzeniach, stanowiskach i na podłożu,
4. Miejsca wykonywania prac niebezpiecznych pożarowo należy wyposażyć w podręczny sprzęt gaśniczy, w ilości i rodzaju umożliwiającym likwidację wszystkich źródeł pożaru.
5. Po wykonaniu prac niebezpiecznych pożarowo w budynku, pomieszczeniu oraz w pomieszczeniach sąsiednich, należy przeprowadzić dokładną kontrolę, mającą na celu stwierdzenie, czy nie pozostawiono tłących lub żarzących się cząstek w rejonie prowadzenia prac, czy nie występują jakiegokolwiek objawy pożaru oraz czy sprzęt (np. spawalniczy) został zdemontowany, odłączony od źródeł zasilania i należyście zabezpieczony przed dostępem osób postronnych. Kontrolę należy ponowić po upływie 4

godzin, a w razie konieczności po 8 godzinach, licząc od czasu zakończenia prac niebezpiecznych pożarowo.

6. Prace niebezpieczne pożarowo powinny być wykonane wyłącznie przez osoby do tego upoważnione, posiadające odpowiednie kwalifikacje, zaś sprzęt używany do wykonania prac powinien być sprawny technicznie i zabezpieczony przed możliwością wywołania pożaru.
7. Butle z gazami sprężonymi mogą znajdować się na terenie obiektu wyłącznie w okresie wykonywania prac i pod stałym nadzorem.

Obowiązki osób nadzorujących prace niebezpieczne pożarowo

Właściciel lub inna upoważniona osoba upoważniona do sprawowania nadzoru nad przebiegiem prac niebezpiecznych pożarowo, powinna w szczególności:

- znać obowiązujące przepisy przeciwpożarowe oraz nadzorować przestrzeganie tych przepisów przez podległych pracowników,
- dopilnować, aby przed przystąpieniem do prac niebezpiecznych pożarowo wykonane zostały wszystkie zalecenia w zakresie zabezpieczenia obiektu, pomieszczeń, stanowisk, przewidziane w protokóle prac lub zezwoleniu na ich przeprowadzenie,
- sprawdzać zabezpieczenie przeciwpożarowe stanowisk prac niebezpiecznych pożarowo oraz wydawać polecenia gwarantujące natychmiastową likwidację stwierdzonych niedociągnięć,
- wstrzymywać prace z chwilą stwierdzenia sytuacji stwarzających niebezpieczeństwo powstania pożaru, do czasu usunięcia występujących nieprawidłowości,
- brać udział w kontroli stanowisk, pomieszczeń lub budynku po zakończeniu prac niebezpiecznych pożarowo.

Do obowiązków wykonawcy prac niebezpiecznych pożarowo należy w szczególności:

- sprawdzenie, czy sprzęt i narzędzia są technicznie sprawne i należycie zabezpieczone przed możliwością zainicjowania oraz rozprzestrzeniania pożaru,
- ścisłe przestrzeganie zaleceń zawartych w protokóle i zezwoleniu na prowadzenie prac,
- znajomość przepisów przeciwpożarowych, obsługi podręcznego sprzętu gaśniczego oraz zasad postępowania w przypadku powstania pożaru,

- sprawdzenie przed przystąpieniem do prac, czy zostały wykonane wszystkie zabezpieczenia przewidziane dla danego rodzaju prac niebezpiecznych pożarowo,
- ściśle przestrzeganie wytycznych zabezpieczenia, ustalonych dla prowadzenia danego rodzaju prac niebezpiecznych,
- sprawdzenie przed przystąpieniem do pracy, czy stanowisko zostało wyposażone w odpowiednią ilość i rodzaj podręcznego sprzętu gaśniczego,
- rozpoczęcie prac niebezpiecznych pożarowo tylko po otrzymaniu pisemnego zezwolenia, względnie na wyraźne polecenie bezpośredniego przełożonego,
- poinformowanie pomocników o wymaganiach przeciwpożarowych obowiązujących dla wykonywanego rodzaju prac niebezpiecznych pożarowo,
- przerwanie pracy w przypadku stwierdzenia sytuacji lub warunków umożliwiających powstanie i rozprzestrzenianie pożaru oraz zgłoszenie tego faktu przełożonemu,
- zgłaszanie bezpośrednio przełożonemu o zakończeniu prac niebezpiecznych pożarowo oraz informowanie o ewentualnych faktach zainicjowania ognia, ugaszonego w czasie wykonywania prac,
- dokładne sprawdzenie po zakończeniu pracy, stanowiska i jego otoczenia, w celu stwierdzenia czy podczas wykonywania prac niebezpiecznych pożarowo nie zainicjowano pożaru,
- wykonywanie wszelkich poleceń przełożonych i organów kontrolnych w sprawach związanych z zabezpieczeniem przeciwpożarowym prac i czynności niebezpiecznych pożarowo.

WYKAZ PODSTAWOWYCH PRZEPISÓW PRZECIWOŻAROWYCH

1. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r o ochronie przeciwpożarowej. (J.t. Dz.U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1229, z późniejszymi zmianami).
2. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r o Państwowej Straży Pożarnej. (J.t. Dz.U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1230, z późniejszymi zmianami).
3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. (J.t. Dz.U. z 2000 r. Nr 106, poz. 1126, z późniejszymi zmianami).
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. nr 109, poz. 719).
5. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. (Dz.U.Nr75, poz. 690, z późniejszymi zmianami).
6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych. (Dz.U. Nr 124, poz. 1030).
7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. (Dz. U. Nr 180, poz. 1860 ze zm.).
8. PN-75/M-51000 Sprzęt pożarniczy. Podział i nazwy.
9. PN-92/N-01256-01 Znaki bezpieczeństwa. Ochrona przeciwpożarowa.
10. PN-92/N-01256-02 Znaki bezpieczeństwa. Ewakuacja.
11. PN-92/N-01256-04 Znaki bezpieczeństwa. Techniczne środki przeciwpożarowe.
12. PN-N-01256-5 Znaki bezpieczeństwa. Zasady umieszczania znaków bezpieczeństwa na drogach ewakuacyjnych i drogach pożarowych.
13. EN 671-3 Stałe systemy gaśnicze – Instalacje hydrantowe wewnętrzne – Część 3: Konserwacja instalacji hydrantów wewnętrznych z węzami półsztywnymi oraz z węzami składanymi płasko

ZAŁĄCZNIKI

PROTOKÓŁ NR .....
zabezpieczenia przeciwpożarowego prac niebezpiecznych pożarowo

1. Nazwa i określenie pomieszczenia i miejsca, w którym przewiduje się wykonywanie prac:
.....
2. Technologia prac przewidzianych do realizacji:
.....
3. Właściwości pożarowe materiałów palnych występujących w pomieszczeniu – miejscu pracy:
.....
4. Rodzaj elementów budowlanych (zapalność) występujących w danym pomieszczeniu lub rejonie przewidywanych prac niebezpiecznych pożarowo
.....
5. Rodzaj wykonywanych prac w pomieszczeniach sąsiadujących z pomieszczeniami (miejscami) wykonywania prac niebezpiecznych pożarowo oraz sposoby zabezpieczeń obszarów sąsiadujących:
.....
6. Sposób zabezpieczenia przeciwpożarowego pomieszczenia, stanowiska, urządzenia itp. na okres wykonywania prac niebezpiecznych pożarowo:
.....
7. Ilość i rodzaj podręcznego sprzętu gaśniczego dla zabezpieczenia toku prac niebezpiecznych pożarowo: .....
8. Środki i sposób alarmowania współpracowników oraz straży pożarnej w przypadku powstania pożaru: .....
9. Osoba(y) odpowiedzialna(e) za całokształt przygotowania zabezpieczenia przeciwpożarowego toku prac: .....
10. Osoba(y) odpowiedzialna(e) za nadzór nad stanem zabezpieczenia pożarowego w toku wykonywania prac:
.....
11. Osoba(y) odpowiedzialna(e) do przeprowadzenia kontroli rejonu prac po ich zakończeniu:
.....

PODPISY CZŁONKÓW KOMISJI:

(imię i nazwisko, stanowisko)

.....
.....

....., dnia .....

ZEZWOLENIE Nr .....
na przeprowadzenie prac niebezpiecznych pożarowo

1. Miejsce pracy: (pomieszczenie, instalacja itp.)
2. Rodzaj pracy: .....
3. Czas pracy: dnia ..... od godz. .... do godz. ....
4. Zagrożenie pożarowe (wybuchowe) w miejscu pracy:
.....
5. Sposób zabezpieczenia przed możliwością zainicjowania pożaru (wybuchu):
.....
6. Środki zabezpieczenia:
  - a) przeciwpożarowe: .....
  - b) BHP: .....
  - c) inne: .....
7. Sposób wykonania pracy:
.....
8. Odpowiedzialni za:
  - a) przygotowanie miejsca pracy, środków zabezpieczających i zabezpieczenie toku prac niebezpiecznych pożarowo:*

..... Wykonano:
(imię i nazwisko – stanowisko) (podpis)
- b) wyłączenie w rejonie prac prądu elektrycznego:*

..... Wykonano:
(imię i nazwisko – stanowisko) (podpis)

- c) dokonanie analizy stężeń par cieczy, gazów, pyłów w zakresie występowania niebezpiecznych stężeń:*

..... Wykonano:
(imię i nazwisko – stanowisko) (podpis)

- d) stosowanie środków zabezpieczających organizację pracy i instruktaż:*

..... Wykonano:
(imię i nazwisko – stanowisko) (podpis)

* - niepotrzebne skreślić.

9. Zezwalam na rozpoczęcie prac:

W dniu(ach) ..... od godz. .... do godz. ....
(zezwolenie jest ważne tylko po złożeniu podpisów przez osoby wymienione w pkt. 8)

.....
(wnioskujący)

.....
(Przewodniczący Komisji)

10. Prace zakończono w dniu ..... o godzinie .....

Wykonawca: .....
(imię i nazwisko)

11. Stanowisko pracy i jego otoczenie zostało sprawdzone i nie stwierdzono zaniedbań mogących zainicjować pożar.

Stwierdzam odebranie robót:
.....
(podpis)

Skontrolował:
.....
(podpis)

Uwaga: Odbierający prace przekazuje zezwolenie Przewodniczącemu Komisji celem włączenia do akt.

INSTRUKCJA POSTĘPOWANIANA NA WYPADEK POŻARU

I. ALARMOWANIE.

Kto zauważy pożar obowiązany jest bezzwłocznie:

1. Zawiadomić:
  - Osoby znajdujące się w strefie zagrożenia
  - Właściciela obiektu, - .....
  - STRAŻ POŻARNĄ - ..... - **tel.: 998 , 112**
2. Zachować spokój i nie dopuścić do paniki.
3. Po uzyskaniu telefonicznego połączenia ze strażą pożarną należy wyraźnie podać:
  - gdzie się pali: dokładny adres, nazwę zakładu (obiektu, instytucji),
  - co się pali,
  - czy istnieje zagrożenie życia ludzi,
  - nr telefonu, z którego się mówi i swoje nazwisko,

UWAGA: odłożyć słuchawkę dopiero po otrzymaniu odpowiedzi, że straż pożarna przyjęła zgłoszenie. Odczekać chwilę przy telefonie na ewentualne sprawdzenie zgłoszenia.

4. W razie potrzeby (nieszczęśliwy wypadek lub awaria) alarmuj:
  - POGOTOWIE RATUNKOWE **tel.: 999,**
  - POLICJA **tel.: 997,**
  - POGOTOWIE ENERGETYCZNE **tel.:**
  - POGOTOWIE WODNO – KANALIZACYJNE **tel.:**

II. AKCJA RATOWNICZO – GAŚNICZA.

1. Równocześnie z alarmowaniem straży pożarnej przystąpić do akcji ratowniczo – gaśniczej przy pomocy podręcznego sprzętu gaśniczego, znajdującego się na wyposażeniu budynku.
2. Do czasu przybycia straży pożarnej kierowanie akcją obejmuje osoba odpowiedzialna za funkcjonowanie obiektu.
3. Każdy przystępujący do akcji ratowniczo – gaśniczej powinien pamiętać, że:
  - w pierwszej kolejności przeprowadzić ratowanie zagrożonego życia ludzi,
  - wyłączyć dopływ prądu elektrycznego do pomieszczeń objętych pożarem. Nie wolno gasić wodą instalacji i urządzeń elektrycznych będących pod napięciem (stosować gaśnice śniegowe, proszkowe),
  - usunąć z zasięgu ognia wszelkie materiały palne a w szczególności butle z gazami sprężonymi, naczynia z płynami łatwopalnymi, urządzenia i ważne dokumenty,

- nie otwierać bez koniecznej potrzeby drzwi i okien do pomieszczeń, w których powstał pożar, ponieważ dopływ powietrza sprzyja rozprzestrzenianiu się ognia,
- szybkie i prawidłowe użycie podręcznego sprzętu gaśniczego umożliwia ugaszenie pożaru w zarodku.

UWAGI KOŃCOWE.

1. art. 9 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. Nr 81, poz. 351 z późn. zm.), każdy: „Kto zauważy pożar, klęskę żywiołową lub inne miejscowe zagrożenie, obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić osoby znajdujące się w strefie zagrożenia oraz jednostkę ochrony przeciwpożarowej bądź policję lub wójta albo sołtysa”.
2. Na podstawie niniejszej „Instrukcji Bezpieczeństwa Pożarowego” „każdy niezwłocznie powinien przystąpić do gaszenia pożaru podręcznym sprzętem gaśniczym”.
3. Instrukcja postępowania wchodzi w życie z dniem podpisania i obowiązuje wszystkich pracowników.

Zasady oznakowania dróg ewakuacyjnych

Niezbędne informacje do ewakuacji można uzyskać poprzez:

- a) umieszczenie w miejscach widocznych wykazu telefonów alarmowych oraz instrukcji postępowania na wypadek pożaru;
- b) oznakowanie znakami bezpieczeństwa zgodnie z Polskimi Normami PN-N-01256-1, PN-N-01256-2 i PN-N-01256-4
  - drogi, wyjścia i kierunków ewakuacji;
  - miejsca usytuowania urządzeń przeciwpożarowych;
  - lokalizacji przeciwpożarowych wyłączników prądu oraz głównych zaworów gazu;
  - pomieszczeń, w których występują materiały niebezpieczne pożarowo.

Podstawową zasadą rozmieszczenia znaków ewakuacyjnych na drodze ewakuacyjnej jest, że z każdego miejsca na drodze ewakuacyjnej, w którym może pojawić się wątpliwość co do kierunku ewakuacji, powinien być widoczny znak ewakuacyjny. Przy rozmieszczeniu znaków ewakuacyjnych należy zwrócić uwagę na ich usytuowanie w stosunku do źródeł światła. Należy dążyć do umieszczania znaków ewakuacyjnych możliwie blisko źródła światła w celu zapewnienia ich dostatecznej luminancji. Wymiary znaków ewakuacyjnych są uzależnione od odległości z jakiej znak ten powinien być dostrzegany przez ewakuujących się ludzi.

Lokalizacja znaków ewakuacyjnych na drodze ewakuacyjnej

Znak WYJŚCIE EWAKUACYJNE (rysunek 1) należy stosować do oznakowania drzwi przegradzających ustaloną drogę ewakuacji, takich jak:

- a) wyjścia ewakuacyjne z pomieszczeń, w których są wymagane co najmniej dwa takie wyjścia;
- b) wyjścia prowadzące z budynku, innego obiektu budowlanego na zewnątrz;
- c) wyjścia prowadzącego przez przedsionek i drzwi wyjściowych z przedsionka.

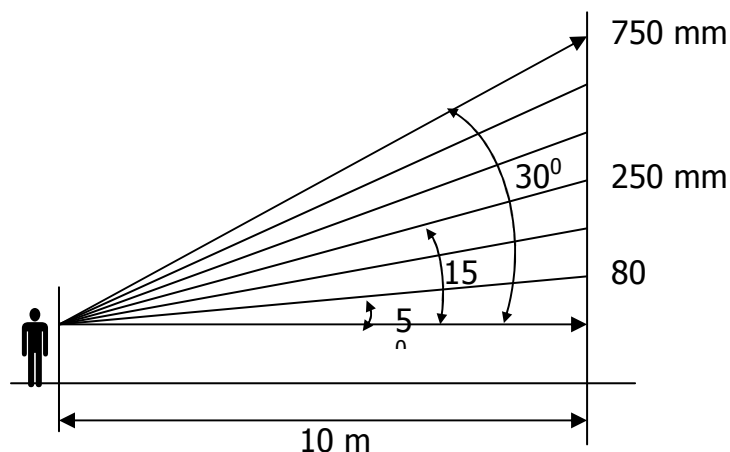
Znak WYJŚCIE EWAKUACYJNE powinien być umieszczony nad drzwiami wymienionymi w podpunktach a)c).

Rysunek 1

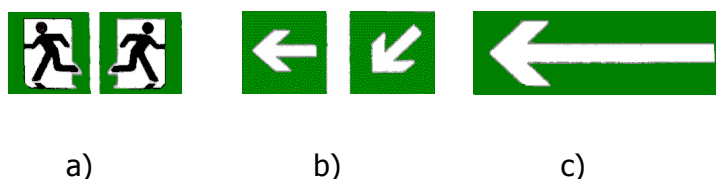

Rozmiary znaku WYJŚCIE EWAKUACYJNE powinny być dostosowane do odległości, z jakiej znak ten powinien być dostrzegany przez ewakuujących się ludzi, a także do ewentualnego jego przesunięcia w stosunku do normalnej linii środkowej widzenia. Na rysunku podano zależność szerokości znaku od kąta przesunięcia w stosunku do linii środkowej widzenia dla odległości 10m.

Zwiększenie rozmiaru (szerokości) znaku wymagane przy jego przesunięciu względem normalnej linii środkowej widzenia (X) i przy jego ułożeniu w pozycji poziomej

Znak DRZWI EWAKUACYJNE (rysunek 3a) i znak KIERUNEK DO WYJŚCIA DROGI EWAKUACYJNEJ (rysunek 3b i 3c) należy stosować do oznakowania drzwi skrzydłowych przegradzających ustaloną drogę ewakuacyjną w tym także drzwi wyjściowych do przedsionka.

Rysunek 3

Znakowi DRZWI EWAKUACYJNE (rysunek 3a) powinien towarzyszyć znak KIERUNEK DO WYJŚCIA DROGI EWAKUACYJNEJ (rysunek 3c) umieszczony na drodze ewakuacyjnej, chyba że drzwi są bezpośrednio widoczne. W przypadku zmiany kierunku drogi ewakuacyjnej za drzwiami skrzydłowymi przegradzającymi ustaloną drogę ewakuacyjną należy znak DRZWI EWAKUACYJNE (rysunek 3a) i znak KIERUNEK DO WYJŚCIA DROGI EWAKUACYJNEJ (rysunek 3b) umieścić razem nad drzwiami skrzydłowymi zgodnie z wariantami zmiany kierunku drogi ewakuacyjnej według tablicy 1.

W przypadku gdy droga ewakuacyjna nie zmienia kierunku, nad drzwiami skrzydłowymi należy umieścić sam znak DRZWI EWAKUACYJNE (rysunek 4).

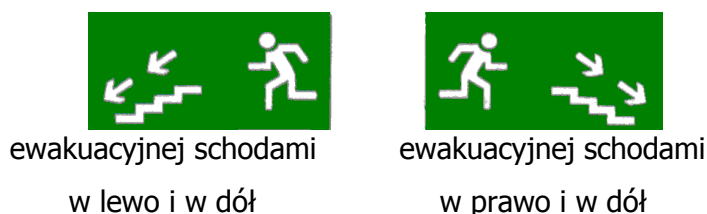
- a) znak umieszczany nad drzwiami skrzydłowymi otwierającymi się w lewo   b) znak umieszczany nad drzwiami skrzydłowymi otwierającymi się w prawo

Rysunek 4

Znaki: KIERUNEK DO WYJŚCIA DROGI EWAKUACYJNEJ SCHODAMI W DÓŁ (rysunek 6) i KIERUNEK DO WYJŚCIA DROGI EWAKUACYJNEJ SCHODAMI W GÓRĘ (rysunek 7) należy stosować wówczas, gdy droga ewakuacyjna przebiega schodami.

- a) kierunek do wyjścia drogi ewakuacyjnej schodami w lewo i w dół   b) kierunek do wyjścia drogi ewakuacyjnej schodami w prawo i w dół

Rysunek 6

- a) kierunek do wyjścia drogi ewakuacyjnej schodami w lewo i w górę   b) kierunek do wyjścia drogi ewakuacyjnej schodami w prawo i w górę

Rysunek 7

Znaki te powinny być umieszczane:

- a) na ścianie przylegającej do tego biegu schodów którymi prowadzi droga ewakuacyjna, jeżeli znak ten będzie widoczny z korytarza lub pomieszczeń wychodzących bezpośrednio na schody;
- b) nad drogą ewakuacyjną prostopadłe do kierunku ruchu ludzi, w osi tego biegu schodów którym przebiega droga ewakuacyjna;

c) nad drzwiami przegradzającymi drogę ewakuacyjną, jeżeli bezpośrednio za nimi znajdują się schody usytuowane:

- na przedłużeniu dotychczasowej drogi,
- prostopadle do dotychczasowej drogi,

Znaki te powinny być umieszczane na wysokości około 150 cm od podłogi, odpowiadającej średniej wysokości normalnej linii środkowej widzenia, lub nad drogą ewakuacyjną na wysokości ponad 200 cm od podłogi i tam gdzie jest to możliwe, prostopadle do kierunku ruchu informowanych ludzi.

Znak PRZESUNĄĆ W CELU OTWARCIA (rysunek 8) powinien być umieszczony na drzwiach przesuwnych wyjścia ewakuacyjnego, jeżeli stosowanie tych drzwi jest dozwolone. Strzałka powinna wskazywać kierunek otwierania drzwi przesuwnych. Znak ten powinien być stosowany ze znakiem DRZWI EWAKUACYJNE (rysunek 4).

Znak PCHAĆ ABY OTWORZYĆ (rysunek 9) powinien być umieszczany na drzwiach wyjścia ewakuacyjnego, które otwierają się pod wpływem pchnięcia.

Znak CIĄGNAĆ ABY OTWORZYĆ (rysunek 10) powinien być umieszczany na drzwiach, które otwierają się poprzez pociągnięcie.

Znak STŁUC ABY UZYSKAĆ DOSTĘP (rysunek 11) powinien być stosowany w miejscu, gdzie jest niezbędne stłuczenie szyby w celu uzyskania dostępu do klucza lub systemu otwarcia, lub gdy jest niezbędne rozbicie przegrody w celu uzyskania możliwości wyjścia.

Rysunek 8   Rysunek 9   Rysunek 10   Rysunek 11

PN-92/N-01256-01 Znaki bezpieczeństwa. Ochrona przeciwpożarowa.

Nr	Znak bezp.	Znaczenie (nazwa) znaku bezpieczeństwa	Zastosowanie
1		Przeciwpożarowy wyłącznik prądu	Do odcinania wszystkich obwodów elektrycznych z wyjątkiem urządzeń niezbędnych do funkcjonowania w warunkach pożaru
2		Uruchamianie ręczne	Stosowany do wskazania przycisku pożarowego lub ręcznego sterowania urządzeń gaśniczych.
3		Alarmowy sygnalizator akustyczny	Może być stosowany samodzielnie lub łącznie ze znakiem nr 1,
4		Telefon do użycia w stanie zagrożenia	Znak wskazujący usytuowanie dostępnego telefonu przeznaczonego dla ostrzeżenia w przypadku zagrożenia pożarowego.
5		Zestaw sprzętu pożarniczego	Znak ten jest stosowany dla podawania zestawu indywidualnych znaków określających sprzęt pożarniczy.
6		Gaśnica	Znak ten jest stosowany do oznaczenia gaśnic.
7		Hydrant wewnętrzny	Znak ten jest stosowany na drzwiach szafki hydrantowej.
8		Drabina pożarowa	Znak ten jest stosowany do oznaczenia drabiny trwale związanej z obiektem.
9		Niebezpieczeństwo pożaru – Materiały łatwo zapalne	Do wskazania obecności materiałów łatwo zapalnych.
10		Niebezpieczeństwo pożaru – Materiały utleniające	
11		Niebezpieczeństwo wybuchu – Materiały wybuchowe	Stosowany do wskazania możliwości występowania atmosfery wybuchowej, gazów palnych lub materiałów wybuchowych.
12	Zakaz gaszenia wodą	Do stosowania we wszystkich przypadkach, kiedy użycie wody do gaszenia pożaru jest zabronione.	
13		Palenie tytoniu zabronione	Do stosowania w miejscach, gdzie palenie tytoniu może być przyczyną zagrożenia pożarowego.
14		Zakaz używania otwartego ognia – Palenie tytoniu zabronione	Do stosowania w miejscach, gdzie palenie tytoniu lub otwarty ogień mogą być przyczyną zagrożenia pożarem lub wybuchem.
15		Kierunek do miejsca rozmieszczenia sprzętu pożarniczego lub urządzenia ostrzegającego	Do stosowania tylko łącznie ze znakami nr 1 do 3 i nr 10 do 13, dla wskazania kierunku do miejsca rozmieszczenia sprzętu pożarniczego lub urządzenia ostrzegającego.
16		Uruchamianie klap dymowych	Znak stosowany do oznaczenia przycisku ręcznego uruchamiania klap dymowych
17		Nie zastawiać	Znak do stosowania w przypadkach, gdy ewentualna przeszkoda stanowiłaby szczególne niebezpieczeństwo (na drodze ewakuacyjnej),